

Rovatvezető: Hegyi Zoltán

EFOTT: mítoszok az erdő szélén

MURAY GÁBOR

Régi nótá már az EFOTT. 1975-ben rendezték meg az első – trapézgyatában, szűk dzsekiben, szélvédő méretű napszemüvegekben özlönltek akkoriban a szelíd huligánok; Nők Lapjával és Barkács magazinnal a hónapok alatt jöttek mítosz teremtési az Egyetemisták és Főiskolások Országos Turisztikai Találkozója. Ez volt akkortájt az egyetlen fesztivál, ahol kibulizhatta magát a fiatalság. Az eleinte kétszáz fős találka ma már tízezres tömeget vonz.

Az EFOTT-fesztivált rendező HÖÖK soros elnöke, Barthel-Rúzsza Zsolt köszöntőjében azt ígéri: a mostani Gyöngyös–Pípi-hegyi találkozó megéri a pár órás utazást, az anyagi áldozatot, mert a szervezők sokat tettek azért, hogy az ár-érték arány a korábbi eseményekhez viszonyítva is megfelelő legyen.

Idén a legalább hat zenei helyszínen, a színház- és moziátorban, az irodalmi színpadon, a népművészeti-kézműves udvarban és a civilátorban négy napos szakadatlan program várja a kempingezőket. Ami azonban a már szokványossá vált könnyűzenei fesztiválózástól harsányan megkülönbözteti az EFOTT-ot, az a rendezvény eredendő turisztikai, kulturális jellege. „Vándor” és „cirkáló” úttervet hirdet a programfüzet: a Mátra kapujából induló túrák alatt megismerhetők Gyöngyös városa, a siroki vár, a recski kényszermunkatábor, a mátrafüredi palóc múzeum és a hollókői vár. S akik sör vagy boros kóla helyett inkább színtiszta nedűt kortyolnának, a környező mátraalji településeket is bebarangolhatják – Gyöngyöstarján, Gyöngyöspata és Nagyréde pincéi igen szép borokat rejtenek.

Páskándira emlékeznek a Tér Színház

MUNKATÁRSUNKTÓL

Színházi kuriózummal, Páskándi Géza A vigéc című zord bohózatával emlékeznek az íróra a Bucz Humor vezette Tér Színház Egyesület. Az előadást péntek este nyolc órakor a Városmajori Szabadtéri Színpadon tartják Páskándi születésének hetvenedik évfordulója alkalmából. A vigécet eddig még nem játszották Magyarországon.

A markáns profillal rendelkező Tér Színház Egyesület szombaton ismét színpadra lép a Városmajorban, akkor Csokonai Karnyónéját mutatják be.

Márffy-kiállítás az Ernstben

MUNKATÁRSUNKTÓL

Márffy Ödön, a Nyolcak csoport egyik legjelentősebb képviselője születésének százhuszonötödik évfordulója alkalmából nyílik kiállítás a festő alkotásaiból július 20-án az Ernst Múzeumban.

Művészek a Montparnasse-ról

Modigliani, Soutine és Chagall képei a Magyar Zsidó Múzeumban

P. SZABÓ ERNŐ

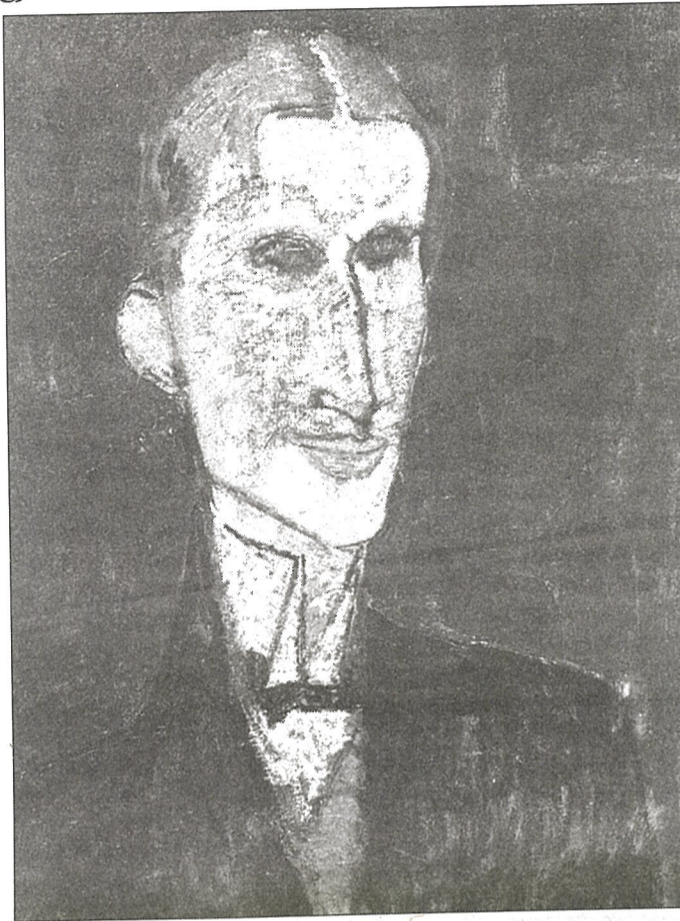
Alighanem az egész év egyik legizgalmasabb eseményének ígérkezik az a kiállítás, amely július 23. és október 19. között lesz látható a budapesti Magyar Zsidó Múzeumban. A bemutató, amely a Modigliani, Soutine és montparnasse-i barátaiak címet viseli, világhírű alkotók műveit mutatja be először Budapesten, továbbá kiváló, de kevésbé ismert művészek munkáit vonultatja föl, összesen mintegy negyven festő, szobrász, grafikus száznál is több munkáját.

A két évvel ezelőtti tárlat, a Chagall – Az emlékezés tájain című igen sikeres bemutatóval elindított sorozat folytatódik a mostani kiállítással. Igaz, kissé másképpen, mint ahogyan azt a rendezők eredetileg elképzelték, hiszen – nyilván arról sem tudva, hogy az elmúlt hónapokban a milánói Palazzo Reale termeiben vendégeskedett az alkotó minden olyan alkotása, amelyet egyáltalán hajlandók kölcsönadni tulajdonosai – eredetileg Modigliani-bemutatót terveztek a FranciArt évadán Budapestre, majd érzékelvén a terv megvalósíthatatlanságát, Soutine műveit kapcsolták volna Modiglianiéhoz. A terv harmadik változata kitágította a kört a „barátok” munkáira is, illetve olyan

művészek műveire, akik az 1910–1944 közötti években az akkor virágkorát élő párizsi Montparnasse-on dolgoztak.

A tárlat címe azonban azt is jelzi, hogy a bemutató témáját a rendezők – a kiállítás kurátora Beke László művészettörténész, az MTA Művészettörténeti Kutatóintézet igazgatója – úgy határolták körül, hogy több kérdéskört is érintenek, de egyiket sem dolgozzák föl monografikus ígérennyel. Ahogyan a tegnapi budapesti Francia Intézetben rendezett sajtótájékoztatón elhangzott, az egyik kérdéskör a zsidó identitástudat jelenléte a XX. századi képzőművészetben. A másik az úgynevezett École de Paris, a Párizsi Iskola mibenléte, a harmadik pedig a művészeti centrumok és a perifériák kérdése. A három egymásba kapcsolódó kérdéskör körbejárása közben meglevenedik a híres művésznegyed élete, megidéződik a műtermek, közöttük a híres „kaptárház”, a Ruche hangulata.

Nyolc Modigliani- és hét Soutine-mű szerepel a tárlaton, mellettük többek között Archipenko, Chagall, Zadkin művei képviselik a Párizsban alkotó, zömmel kelet-európai származású művészeket. Tizenkét magyar művész is szerepel, Czobél Bélától Tihanyi Lajosig, André Kertészről Schönberger Armandig. A művek kölcsönzői kö-

Modigliani: Viking Eggeling portréja (1916)

zött magyar és francia közgyűjtemények mellett magángyűjtők is vannak, s természetesen megtalál-

hatók olyan alkotások is, amelyek a tárlatnak helyet adó Magyar Zsidó Múzeum tulajdonát képezik.

Léleksajka, a szellem mentőcsónakja

PÓSA ZOLTÁN

Balatonföldváron szombaton délután nyílik meg a Forrás Vendégház Beatrix Galériája (Balatonföldvár, Budapesti út 147.). A nyitótárlat címe: Léleksajka, a szellem mentőcsónakja arra is utal, hogy a Balaton vonzásának csökkenése ellen a leghatásosabb ellenszerek a lélek és a test épülését együtt szolgáló minőségi programok, ahogy a Beatrix Galéria és a Forrás Vendégház is együtt kínálja vendégeink a képző- és a konyhaművészet értékeit.

A gyülekezőket szombaton délután két órától táltosdobolás várja. Szántai Lajos történész délután négykor kezdődő avatóbeszéde után Vitay Ildikó és Sinkovits-Vitay András a magyar költészet gyöngyszemeiből összeállított műsorral köszönti a művészeket és a közönséget. A tárlaton Albrecht Júlia képzőművész, Blaskó Sándor szobrász, Halassy Csilla szobrász, Katona Szabó Erzsébet textilművész, Kezei Gyöngyi keramikus, Kő Pál szobrász, Kun Éva keramikus, Mérei Anita grafikus, Pleidell János festő, Tihanyi Zsuzsanna keramikusművész alkotásait augusztus 24-ig, naponta 12–22 óráig láthatja a közönség. Az ünnepély és a tárlat fővédnöke a köztársasági elnök felesége, Mádai Dalma.

Volt-e falomlás?

A Közép-európai Kulturális Intézet és az Ellenfény című színházi folyóirat rendezett beszélgetést Falomlás után – Színházi élet Közép-Európában 1990-től napjainkig címmel. A „díszetel” a Koncz Zsuzsa és Schiller Kata színházi fotóinak tárlata szolgáltatta, amely július 18-ig látható az intézet galériájában.

FRANG GIZELLA

Nagy András író provokatív kérdéseire Ascher Tamás Kossuth-díjas rendező, Sándor L. István főszerkesztő és Bagossy László, a Pécsi Országos Színházi Találkozó idei nyertes rendezője mondta el véleményét a rendszer-változás környéki és utáni színházi életéről. Ascher Tamás szerint a „fal” beépült a mindennapjainkba, hiszen léteztek tabuk. A lengyel szolidaritás évtől megszületett a szamizdat kultúra, s az avantgárd is tért hódított. Volt idő, amikor a közsínházak és az amatőrcsoportok között húzódtott a fal, mivel a műkedvelő munkát ellenőrizhetetlensége miatt veszélyesnek ítélte a hatalom, elűzve így az országból több alkotót. A politikai ellenzék

megjelenése után híres rendezések vállaltak politikai töltetet. Ilyen volt a kaposvári színházban az Ács János rendezte Marat halála, és a botrányba fulladt Állami Áruház című operett ’75-ös rekonstrukciója.

Bagossy László felvetette a kérdést: vajon a mai generáció miért nem tud ilyen erővel fellépni? A szólás és a művészi szabadság tere léptünk, amiből azonban a valódi figyelem és érték hiányzik, az esztétikai falak a politikai falomlás ellenére megmaradtak. Ascher szerint nem volt forradalom a színházban. A változásokat a nyugati világ tömegkultúrájának beözönlése jelentette, elsöpörve az elitkultúrát.

Hallhattuk többektől is, hogy nehezen kap lehetőséget a megmutatkozásra a tehetség. A hajdani színházi lobbí átmentette saját em-

bereit és intézményrendszerét, s így kis előrehaladások és nagy visszarendeződések jellemzik az elmúlt tíz esztendő. Mára összezavarodtak az értékek súlyviszonyai: most az anyagi és a tömegsiker értékelődött fel, miközben bizonyos problémák állandók maradtak. Ma is szükség van a pénzosztók és az alkotók közötti rafinált összjátékra az érvényesülésért, a nyilvánosság viszont erőlenebb, nincs olyan mozgósító ereje, mint régen.

Szabó István, a művelődési minisztérium egykori osztályvezetője szerint egyszerűen elfogyott a pénz a nyolcvanas években, ezért kellett a nagyobb művészi szabadságot megengedni. A 90-es évek politikai változásaival megváltozott a kultúrafinanszírozási rendszer is, s bár jóval több színház működik ma, mint akkor, ezek szinte ugyanannyi nézőt vonzanak. A színházi szakma éppolyan megosztott, mint a politika, nem tud egységesen fellépni, ami az érdekvérvényesítés milyenségében érhető tetten.

Janikovszky Éva halálára

LÁZÁR ERVIN

Az író persze megmarad. Meseországban is, a magyar irodalomban is, meg az olvasók szívében is. De a varázslatos ember hiánya pótolhatatlan. Nekem meg különösen, hiszen hozzá kapcsolódik írói indulásom. Negyven évvel ezelőtt mint tökéletesen ismeretlen ifjú, ráadásul vidéki írójelölt a Móra kiadónak küldtem el első meseregényemet. Kétségek és reménykedések közepette, járattanul az irodalmi élet útvesztőiben, gyanakodva a pesti könyvkiadó munkatársainak elfogulatlanságára. Nagy szerencsémre az ő kezébe került a kézirat, első levele elfújta a gyanakvást, bizalmatlanságot. Nemsokára személyesen is megismerkedtünk, sugárzó humora, segítőkészsége, szeretete életre szóló útravalót adott. Ráadásul saját könyveinek zseniális illusztrációival, Réber Lászlóval rajzoltatott a könyvemhez, megajándékozva ezzel egy olyan inspiráló alkotói kapcsolattal, amely átsugározta elkövetkező műveimet is. Mert nem volt benne még az árnyéka sem az írói féltékenységnek, tiszta szívből örült mások sikereinek. Tanúja lehettem, hogy az enyémen kívül hány írói pálya elindításában bábáskodott és milyen sokat köszönhet neki a magyar gyermekirodalom.

Persze neveltséges írói féltékenységről beszélni, amikor tudvalévő, hogy irodalmi tevékenysége szinte egyedülálló volt a magyar irodalomban. Megteremtette a saját utánozhatatlan műfaját, amelyben a könnyed csevegés mögött ott rejtettek a lélek mélységei, amelyben hétköznapi apróságokból rakta össze a nagy egészet, fölillantva a dolgok színt-visszáját, olyasféleképpen, hogy a gyermek is és a felnőtt is élvezettel olvasta.

Utolsó rádiós és televíziós nyilatkozataiból már érezni lehetett, tudja, hogy a súlyos betegséggel vívott küzdelemben alulmarad. S aki eddig csak szeretetli humorát, derűt sugárzó lényét ismerte, most láthatta, hogy ebben a törekeny asszonyban milyen nagy erő lakott. Nagyon remélem, hogy szenvedései elviselését valamennyire megkönnyítette az élete utolsó évében megkapott, régen kiérdemelt Kossuth-díj és olvasói feléje áradó szeretete.

Meseország nem lett szegényebb, de nekünk, akik ismertük és szerettük, üresebb lett a világ.

Egy éj Velencében

TAKÁCS ISTVÁN

szüve 1883. október 3-án, Strass